

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาประเทศเป็นกระบวนการสำคัญยิ่ง ในการที่จะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น รัฐบาลมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นทางการเริ่มมาตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงหลังของแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (2535-2539) ผลของการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งโดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตขึ้นจนเป็นที่น่าพอใจ แต่เมื่อวิเคราะห์ให้ถ่องแท้แล้วโดยเฉพาะการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่สมดุล เกิดช่องว่างมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างภูมิภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะความยากจนของชาวชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นในแผน 5 (2525-2529) รัฐบาลได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศแนวใหม่ขึ้น โดยมีได้มองเพียงเศรษฐกิจของประเทศเท่านั้น แต่จะให้ความสำคัญแก่ตัว "คน" คือ ประชาชนผู้ยากไร้ที่ยังมิได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้

จากการที่รัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาแบบบูรณาการคือ มิได้มองเพียงด้านใดด้านหนึ่งแต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านไม่ว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง แต่ไม่ว่าจะพัฒนาในด้านใด ๆ ก็ตามอุดมการณ์พัฒนาชุมชน ได้แก่ "การพัฒนาคน" ให้การศึกษา ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและทัศนคติโดยเน้นช่วยเหลือตนเองของชุมชนให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในมากที่สุด โดยรัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลือตามความจำเป็น

ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลนั้นนอกจากจะพัฒนาประชาชนแล้ว การพัฒนาบุคลากรของรัฐ หรือ "พัฒนากร" สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ก็มีความสำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ซึ่งในปัจจุบันขาดนักพัฒนาที่มีความรู้ ความสามารถ นอกจากนั้นนักพัฒนาจำนวนไม่น้อยที่ขาดแรงจูงใจในการทำงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายกิจกรรมการพัฒนาเด็กก็เป็นกิจกรรมการพัฒนา "ทรัพยากรบุคคล" ตั้งแต่ปฐมวัย คืออายุตั้งแต่ 0-6 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในตำบลหมู่บ้านต่าง ๆ ที่มีความพร้อม และประชาชนให้การสนับสนุน แต่ปรากฏว่ากิจกรรมดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนหมู่บ้านแล้วยังมีจำนวนน้อย

มาก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลาย ๆ ปัจจัย ปัจจัยตัว "พัฒนากร" ก็มีความสำคัญมากปัจจัยหนึ่ง เพราะมีพื้นฐานการศึกษาจากหลายสาขาวิชา หลายระดับ จึงอาจเป็นไปได้ว่าการที่กิจกรรมพัฒนาเด็กยังไม่แพร่หลายนั้น เพราะสาเหตุพัฒนากรขาดความเข้าใจในบทบาทในโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบทพอใจในงาน

ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งพัฒนากรจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพัฒนากร เพื่อที่จะทราบว่า พัฒนาการมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบทตามภารกิจที่กรมมอบหมายในระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร ซึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนาบุคคลในโอกาสต่อไป

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความเข้าใจของพัฒนากรในวัตถุประสงค์ หลักการ และเนื้อหาของโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบท โดยจำแนกตามอายุ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และรายได้
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทของพัฒนากรที่ในโครงการพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในชนบท
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากรในโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบท
- 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ในโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบท

5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ พัฒนาการทั้งเพศหญิง เพศชาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 4 (ศพช. เขต 4) จำนวนพัฒนากรทั้งหมด 761 คน หากสุ่มตัวอย่างโดยการประมาณค่า โดยใช้สูตร Taro Yamane 1967. กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบพหุวิธี (Multi-stage Random Sampling) โดยกำหนดพื้นที่เขต 4 ซึ่งมี 10 จังหวัด แล้วสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายมา 5 จังหวัด เที่ยบลัดส่วนแบบบังสุติโดยเรียงลำดับตามจำนวนพัฒนากรของจังหวัดนั้น จากนั้นสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายอำเภอต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัด จนกว่าจะครบจำนวนพัฒนากรตามสัดส่วนรวม 32 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่าง 262 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคือ 250 ชุดคิดเป็น 95%

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคลเควร์

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาพบว่า

1) อายุ กลุ่มตัวแทนของพัฒนาการที่ศึกษาทั้งหมด มีอายุน้อยสุด 23 ปี สูงสุด 57 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.6 พัฒนาการที่ทำการศึกษาค้างนี้มีอายุเฉลี่ย 38.50 ปี

จากการศึกษาพบว่า พัฒนาการที่มีอายุ ตั้งแต่ 23-38 ปี ลงมามีบทบาทในศูนย์พัฒนาเด็กมากกว่าพัฒนาการที่มีอายุตั้งแต่ 39 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 84.6 และ 64.9 ตามลำดับ

2) รายได้ กลุ่มตัวแทนของพัฒนาการมีรายได้ต่อเดือนต่ำสุด 5,190 บาท รายได้สูงสุด 31,100 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ 15,000 บาท มีรายได้โดยเฉลี่ย 13,151.33 บาทต่อ

จากการศึกษา พบว่า พัฒนาการที่มีรายได้ตั้งแต่ 5,190-13,200 บาท มีบทบาทในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าพัฒนาการที่มีรายได้ตั้งแต่ 13,201 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 79.5 และ 69.9 ตามลำดับ

3) การศึกษา กลุ่มตัวแทนของพัฒนาการที่ศึกษามีคุณวุฒิระดับ ปวช. หรือ ปกศ. ร้อยละ 19.2 ปวส.หรืออนุปริญญา ร้อยละ 14.8 ปริญญาตรี ร้อยละ 65.2 และปริญญาโท ร้อยละ .8

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีและปริญญาโท มีบทบาทในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่ากลุ่มที่มีคุณวุฒิ ปวช. หรือ ปกศ. และปวส. หรืออนุปริญญา เพียงเล็กน้อยค่าร้อยละ 75.8 และ 75.3 ตามลำดับ

4) ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวแทนของพัฒนาการที่ศึกษามีประสบการณ์ต่ำสุด 0 ปี (ยังไม่ครบปี) สูงสุด 34 ปี ประสบการณ์การทำงานโดยเฉลี่ย 13.04 ปี

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 0-13 ปี มีบทบาทในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 14 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 84.1 และ 66.1 ตามลำดับ

5.3.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ 14 สมมติฐาน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน 5 ข้อ และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 9 ข้อ ดังนี้

1) เป็นไปตามสมมติฐาน ได้แก่

(1) อายุ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการที่มีอายุตั้งแต่ 23-38 ปี มีบทบาทในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าพัฒนาการที่มีอายุ 39 ปี ขึ้นไป ตามสมมติฐานข้อที่ 1

(2) ประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 0-13 ปี มีบทบาทในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าพัฒนาการที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป ตามสมมติฐานข้อที่ 4

(3) ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์มาก จะมีบทบาทมากกว่าพัฒนาการที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์น้อย ตามสมมติฐานข้อที่ 5

(4) ความเข้าใจในหลักการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความเข้าใจในหลักการมาก จะมีบทบาทมากกว่าพัฒนาการที่มีความเข้าใจในหลักการน้อย ตามสมมติฐานข้อที่ 6

(5) ความพึงพอใจในงาน มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความพึงพอใจในงานมาก จะมีบทบาทมากกว่าพัฒนาการที่มีความพึงพอใจในงานน้อย ตามสมมติฐานข้อที่ 9

2) ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ได้แก่

(1) รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการกลุ่มที่มีรายได้ น้อยหรือตั้งแต่ 5,190-13,200 บาทลงมา และพัฒนาการที่มีรายได้มากกว่าหรือตั้งแต่ 13,201 บาท ขึ้นไป มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

(2) การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือระดับอนุปริญญาลงมา และพัฒนาการที่มีระดับการศึกษาสูงหรือปริญญาตรีขึ้นไป มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

(3) ความเข้าใจในเนื้อหา ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความเข้าใจในเนื้อหามาก และพัฒนาการที่มีความเข้าใจในเนื้อหา น้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7

(4) ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความเข้าใจในเนื้องานมาก และพัฒนากรที่มีความเข้าใจในเนื้องานน้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7

(5) ความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมาก และพัฒนากรที่มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 10

(6) ความคาดหวังในผลประโยชน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร กล่าวคือ พัฒนาการที่คาดหวังในผลประโยชน์มากกับพัฒนากรที่คาดหวังในผลประโยชน์น้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 11

(7) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความสัมพันธ์กับผู้บัญชามากกับพัฒนากรที่มีความสัมพันธ์กับผู้บัญชาน้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 12

(8) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมากกับพัฒนากรที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานน้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 13

(9) ความสัมพันธ์กับชาวบ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร กล่าวคือ พัฒนาการที่มีความสัมพันธ์กับชาวบ้านมากกับพัฒนากรที่มีความสัมพันธ์กับชาวบ้านน้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 14

(6) ความคาดหวังในผลประโยชน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร กล่าวคือ พัฒนาการที่คาดหวังในผลประโยชน์มากกับพัฒนากรที่คาดหวังในผลประโยชน์น้อย มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 11

5.3.3 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข ในการดำเนินงาน ตามโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ปัญหา

จากการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของพัฒนากร ตามทัศนะของพัฒนากร พบว่า มีปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทเรียงจากปัญหาที่พบมากไปหาน้อย คือ

1) ปัญหาทางวิชาการ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับไม่มีความเข้าใจในโครงการพัฒนาเด็กเท่าที่ควร นอกจากนั้นยังขาดการสนับสนุนทางด้านวิชาการ และคู่มือดำเนินงานซึ่งในฐานะที่

ผู้วิจัยได้คลุกคลีอยู่กับกิจกรรมพัฒนาเด็กมาโดยตลอดมีความคิดเห็นว่า ปัญหาด้านวิชาการดังกล่าว มีจริง ซึ่งอาจจะมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้บุคคลากรที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับ ตำบล อำเภอ จังหวัด เขต และกรมฯ ไม่มีความเข้าใจในโครงการพัฒนาเด็กเท่าที่ควร เช่น มุ่งงานในความรับผิดชอบมากเกินไป จำนวนบุคคลากรไม่พอเพียง มีพื้นฐานการศึกษานิสิตสาขาที่ไม่เอื้อต่อกิจกรรมเด็ก เป็นต้น

2) ปัญหาด้านนโยบาย มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานพัฒนาเด็ก เช่น กรมการศาสนาที่จัดตั้งในวัด ศูนย์โภชนาการของกรมอนามัย สำนักการประถมศึกษา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมพัฒนาชุมชน ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ประกอบกับมีงบประมาณสนับสนุนเป็นเครื่องล่อใจมากหรือน้อยตามจำนวนเด็ก จึงเกิดการแข่งขันและแย่งชิงเด็กโดยมีข้อเสนอต่าง ๆ กับผู้ปกครอง หรือหลักการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนเคยชินกับการรับแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองในระยะยาว

นอกจากนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งไม่มีความเหมาะสมในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น อากาศถ่ายเทไม่สะดวก ไม่มีแหล่งน้ำ ไม่มีบริเวณจัดกิจกรรมออกกำลังกาย หรือบริเวณแออัดคับแคบเกินไป เป็นต้น

3) ปัญหาด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ เช่น ตู้เก็บของ เครื่องครัว เครื่องเล่นในร่ม เครื่องเล่นกลางแจ้ง

4) ปัญหา ผดต. ขาดความรู้ ความเข้าใจในงานพัฒนาเด็กเล็ก เพราะการคัดเลือกคนเข้ามายังไม่สามารถสร้างเกณฑ์มาตรฐานตามที่คาดหวังไว้ได้ เช่น คุณวุฒิ บุคลิกภาพ และบางแห่งจำนวน ผดต. มีน้อยไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนเด็ก จึงทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง

5) ปัญหาผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักการดำเนินงานพัฒนาเด็ก จึงยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้วิจัย บางศูนย์ตั้งขึ้นมาอย่างเร่งรีบขาดการวางรากฐานสร้างความเข้าใจตามหลักการพัฒนาชุมชน บางครั้งถูกมองว่าปัญหาของเจ้าหน้าที่เสียเองที่ประชาชนยังไม่ตระหนักถึงปัญหาของตน

6) ปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทน ผดต. และด้านอาหารเสริม บางแห่งมีจำนวนเด็กมากซึ่งมีผลทำให้จำนวน ผดต. มากขึ้นตามสัดส่วน ซึ่งงบประมาณที่ได้รับจำนวนจำกัด อัตรา จึงเป็นปัญหานอัตรากำลัง ผดต. ที่เกิน ซึ่งทำให้ประสบปัญหาในการบริหารมาก นอกจากนั้นยังขาดงบประมาณสนับสนุนด้านอาหารเสริมเพื่อแก้ไขปัญหภาวะทุโภชนาการ

7) ปัญหา กพด. ยังไม่เข้าใจหลักการพัฒนาเด็ก รวมทั้งไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ทำให้ขาดสำนักในการเสียสละ และขาดความกระตือรือร้นในการบริหารงาน ซึ่งส่งผลเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาพื้นฐานที่มาจากการประชาสัมพันธ์ และการจัดตั้งที่ไม่มีความรัดกุม

8) ปัญหาด้านการบริหาร กพด. ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทน นอกจากนั้นยังต้องเป็นผู้เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์อีกด้วย

9) ปัญหาด้านตัวพัฒนากร ซึ่งขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากต้องรับผิดชอบหลายตำบล ขาดการฝึกอบรมให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ และนอกจากนั้นการโยกย้ายบ่อยเกินไป ก็ทำให้งานไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

จากปัญหาดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข ดังนี้

1) ด้านวิชาการ จัดหาคู่มือสนับสนุนการดำเนินงาน ให้ความรู้ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ผดด. ที่เพิ่งเข้าทำงาน

2) ด้านนโยบายและสถานที่ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงควรมีการประสานงานกัน เพื่อการปฏิบัติจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมกันนั้นสถานที่เลี้ยงดูเด็กต้องได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม

3) ด้านวัสดุครุภัณฑ์ จัดซื้อตามความเหมาะสม และแสวงหาการมีส่วนร่วมจากประชาชนทั่วไป

4) ด้าน ผดด. มีการสรรหาผู้ที่มีใจอาสามาทำงาน พร้อมทั้งมีการฝึกอบรมทั้งก่อนประจำการ และระหว่างประจำการสม่ำเสมอ

5) ด้านผู้ปกครอง ประชาสัมพันธ์เผยแพร่หลักและวิธีการดำเนินงาน

6) ด้านงบประมาณ จัดสรรให้ตามจำนวน ผดด. และค่าอาหารเสริมตามจำนวนเด็ก

7) ด้าน ผดด. ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในโครงการพัฒนาเด็กสร้างขวัญกำลังใจ โดยการประกาศเกียรติคุณ นวัตกรรมศึกษาดูงาน

8) ด้านการบริหาร ฝึกอบรมให้ความรู้ กพด. ก่อนและหลังการจัดตั้ง ศพด. ในบทบาทหน้าที่ จัดสัมมนาเป็นประจำทุกปี

9) ด้านพัฒนากร ให้การฝึกอบรมการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ สร้างขวัญกำลังใจ โดยเกลี้ยอัตรากำลัง ให้เต็มพื้นที่ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและ ไม่โยกย้ายบ่อยเกินไป

5.4 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากรในโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบท คือ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยด้านความเข้าใจซึ่งได้แก่ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ความเข้าใจในหลักการพัฒนาเด็ก และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน และจากผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาพิจารณาในแต่ละปัจจัยเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการศึกษา พบว่า พัฒนากรที่มีอายุน้อยจะมีบทบาทในโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบทมากกว่าพัฒนากรที่มีอายุมาก ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้จึงยืนยันว่าอายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร ในการนี้ผู้บริหารจึงควรพิจารณาการเกลี่ยอัตรากำลังพัฒนากรที่มีอายุน้อยให้กระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ มิใช่กระจุกอยู่เฉพาะอำเภอหนึ่งอำเภอใดเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลให้พัฒนากรมีบทบาทมากขึ้นและผลที่ตามมาคือ กิจกรรมตามโครงการพัฒนาเด็กกระจายอยู่ตามพื้นที่อำเภอต่าง ๆ มากขึ้นตามไปด้วย

2) จากการศึกษาพบว่า พัฒนากรที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย จะมีบทบาทในโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบทมากกว่าพัฒนากรที่มีประสบการณ์มาก ดังนั้นประสบการณ์การทำงานจึงนับได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนากร เพื่อให้งิจกรรมตามโครงการพัฒนาเด็กปรากฏผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้บริหารจึงควรพิจารณาการจัดคนที่มีประสบการณ์น้อย ซึ่งกำลังอยู่ในวัยที่มีความกระตือรือร้น มีไฟอุดมการณ์อย่างแรงกล้า มีความฉับไวในการตัดสินใจ ลงในพื้นที่ที่ต้องการเน้นตามกิจกรรมในโครงการพัฒนาเด็ก ก็จะเป็นการเพิ่มบทบาทของพัฒนากรให้มากขึ้นด้วย

3) จากการศึกษาพบว่า พัฒนากรที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ในโครงการพัฒนาเด็กมาก จะมีบทบาทมากกว่าพัฒนากรที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์น้อย เพราะวัตถุประสงค์จะเป็นเสมือนคำถามที่ต้องตอบให้ได้ว่าเราจะทำอะไร เราต้องการพัฒนาเด็กอายุตั้งแต่กี่ปีถึงกี่ปีจะพัฒนาให้เด็กได้รับประโยชน์ด้านใดบ้าง ใครบ้างที่จะต้องเข้ามามีบทบาท หน่วยงานใดบ้างที่จะร่วมกันวางแผนและดำเนินงานไปสู่เป้าหมายอันเดียวกัน

ดังนั้นเพื่อให้พัฒนากรเข้าใจวัตถุประสงค์ ผู้บริหารควรได้มีการฝึกอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการนิเทศงานอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะทำให้พัฒนากรมีความเข้าใจ มั่นใจ และมีบทบาทเพิ่มขึ้น

4) จากผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการที่มีความเข้าใจหลักการดำเนินงานพัฒนาเด็กมาก จะมีบทบาทมากกว่าพัฒนาการที่มีความเข้าใจในหลักการน้อย ซึ่งในหลักการจะต้องยึดความไว้วางใจและความพร้อมของประชาชน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด สัดส่วนระหว่างเด็กและผู้ดูแลเด็กมีความเหมาะสมสมหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม จากหลักการเหล่านี้พัฒนาการจะต้องมีความเข้าใจอย่างละเอียด ซึ่งจะทำการดำเนินงานในโครงการพัฒนาเด็กเป็นระบบเป็นกระบวนการ ดังนั้นผู้บริหารควรจะต้องให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ จัดทัศนศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กดีเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงก่อนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก ซึ่งหากพัฒนาการมีความเข้าใจในหลักการฯ อย่างถ่องแท้แล้ว จะส่งผลให้พัฒนาการมีบทบาทมากขึ้น และศูนย์พัฒนาเด็กที่ได้รับการจัดตั้งมีความยั่งยืนด้วย

5) จากผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการที่มีความพึงพอใจในงานมากจะมีบทบาทมากกว่าพัฒนาการที่มีความพึงพอใจในงานน้อย จึงเป็นการยืนยันว่าปัจจัยด้านความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับบทบาทของพัฒนาการ เพราะความพึงพอใจบ่งบอกถึงระดับความภาคภูมิใจในตำแหน่งพัฒนาการ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน การได้รับคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน รายได้จากการปฏิบัติงาน ลักษณะงานท้าทายความสามารถ ความก้าวหน้า และมีเกียรติในตำแหน่งพัฒนาการ ดังนั้นผู้บริหารควรที่จะรักษาระดับความพึงพอใจในงานพัฒนาการให้มากที่สุด เช่น การให้กำลังใจ ให้ความเชื่อมั่นว่าคนทำงานจะต้องได้รับผลตอบแทน ยกย่องประกาศเกียรติคุณ หรือมอบหมายงานรับผิดชอบให้สูงขึ้น ๆ ก็จะเป็นการเพิ่มบทบาทของพัฒนาการให้มากขึ้น

5.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่องบทบาทของพัฒนาการ ที่มีต่อการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเด็กในศูนย์เด็กเล็กครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ จึงเป็นการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณเป็นส่วนใหญ่ โดยอาจจะนำมาส่งเสริมการปฏิบัติงานของพัฒนาการได้บ้างแต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจในการวิจัย เรื่องดังกล่าวนี้คือ

1) ควรมีการศึกษาคุณสมบัติหรือลักษณะของพัฒนาการ ซึ่งสามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาเด็กได้ดีเด่น จากแต่ละจังหวัดทั่วประเทศ โดยทำการศึกษาเพื่อวัดถึงลักษณะเด่น ๆ ที่พัฒนาการที่ปฏิบัติงานได้ดีเด่นพึงมี เพื่อจักได้นำไปประกอบการพิจารณาคัดเลือกพัฒนาการลงในพื้นที่เน้นหนักศูนย์พัฒนาเด็กต่อไป

2) ควรทำการศึกษาถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางด้านกลุ่มและองค์กรในหมู่บ้าน ตำบล และผู้ปกครอง ประชาชน ว่ามีผลเอื้อให้พัฒนาการได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยศึกษาจากพื้นที่ที่ระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึงสูง เพื่อพิจารณาปัจจัยสภาพแวดล้อมดังกล่าวว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพัฒนาการหรือไม่อย่างไร